

Vanajaveden Opisto

**LASTEN JA NUORTEN KIRJOITTAJAKOULU
YLEINEN OPPIMÄÄRÄ**

Opetussuunnitelma

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
1. Vanajaveden Opiston toiminta-ajatus ja arvot	3
2. Kirjoittajakoulun tavoite ja sisältö	3
3. Perusopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt opintokokonaisuuksittain	3
4. Varhaisiän opinnot	6
5. Opintojen rakenne ja lukuvuosi	6
6. Oppilaaksi ottaminen	7
7. Opintoretket ja näyttelytoiminta	7
8. Arviointi	7

1. Vanajaveden Opiston toiminta-ajatus ja arvot

Vanajaveden Opiston toiminta-ajatus

Vanajaveden Opiston tarkoituksena on tukea alueen asukkaiden elinikäistä oppimista, persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja elämänhallintaa elämänsä eri vaiheissa sekä kykyä osallistua tasa-arvoisena kansalaisena ja yhteisön jäsenenä jatkuvasti muuttuvan, moniarvoisen, tietovaltaisen ja kansainvälistyvän yhteiskunnan toimintaa.

Lisäksi opisto tukee koulutuksen avulla paikallisyhteisöjä ja paikallista kulttuuri-toimintaa sekä järjestää koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa.

Vanajaveden Opiston arvot

Vapaan sivistystyön perusarvot ovat vapaus, vapaaehtoisuus, omaehtoinen tehtävähaku, helppo saavutettavuus ja sivistyksellinen tasa-arvo.

Opiston toimintaa ja johtamista ohjaavat kolme perusarvoa:
asiakaslähtöisyys – ammattitaitoisuus – uudistuvuus

2. Kirjoittajakoulun tavoite ja sisältö

Kirjoittajakoulun opetuksen tavoitteena on kielen ja mielikuvituksen rikastuttaminen. Kirjoittamisen ja kirjallisuudentuntemuksen avulla kehitetään ajattelutaitoja ja jäsennetään maailmaa.

Kirjoittajakoulun sanataiteen opetuksen tulee tarjota monipuolisia kokemuksia, harjoittaa eläytymiskykyä, laajentaa sanavarastoa, auttaa rakentamaan oppilaan identiteettiä ja etsimään persoonallista ilmaisua. Opetuksessa korostetaan iloa, leikkiä ja ilmaisuvapautta, ja opetuksen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja tiedonhalu. Oppilaita rohkaistaan yhteisöllisyyteen sekä eri sukupolvien ja kulttuurien kohtaamiseen.

Sanataideopetuksessa käsitellään kirjoitettua, puhuttua tai kuvitettua kieltä. Opiskelussa painotetaan sekä vastaanottoa että omaa ilmaisua. Opetuksessa tutustutaan sekä lukemisen ja kirjoittamisen perinteisiin muotoihin että uusien viestimien tuomiin mahdollisuuksiin. Erilaisten kaunokirjallisten ja muiden sanataiteen alaan kuuluvien tekstien lukemisen, kuten myös medialukutaidon ja mediakriittisyyden, tulee kulkea läpi koko opetuksen.

Opetuksessa on keskeistä taiteiden välinen luova vuorovaikutus. Virikkeitä ja yhteistyötä haetaan niin teatterin, kuvataiteen, musiikin, tanssin kuin sirkustaiteenkin parista. Yhteistyötä toteutetaan eri taiteenalojen välisinä projekteina.

Kirjoittajakoulu rakentaa opetustarjontansa opetussuunnitelman perusteissa määritellyistä opintokokonaisuuksista.

Sanataideopetuksen kymmenen opintokokonaisuutta on suunniteltu ikä- ja etenemisjärjestyksessä. Kirjoittajakoulun ryhmät voivat soveltaa niitä haluamallaan tavalla joko yhdistämällä kokonaisuuksia tai syventämällä vain yhteen tai muutamaan kokonaisuuteen.

Ryhmissä voi olla kielelliseltä taustaltaan ja vuorovaikutustaidoiltaan hyvin erilaisia oppilaita, mikä tulee ottaa huomioon opetusta järjestettäessä.

3. Tavoitteet ja keskeiset sisällöt opintokokonaisuuksittain perus- ja syventävissä opinnoissa

1. Jäsenmän maailmaa

Tavoitteena on, että oppilas

- havainnoi itseään ja ympäristöään
- huomaa omassa historiassaan ja lähiympäristössään aineksia kertomuksiin

- rikastaa mielikuvitustaan ja laajentaa sanavarastoaan
- kehittää suullista ja kirjallista ilmaisuaan
- tutustuu kirjaston avulla kirjallisuuden moninaisuuteen.

Keskeiset sisällöt:

- omien kokemusten ja kiinnostuksen kohteiden sekä lähiympäristön havainnoiminen hyödyntäminen kerronnan aineksina
- minun, perheeni ja sukuni tarinat, eri sukupolvien välinen vuorovaikutus
- oman ilmaisun etsiminen ja harjaannuttaminen monenlaista kirjoittamista kokeilemalla
- sanavaraston monipuolinen kartuttaminen
- lempikirjan esittelemine muille
- kokemisen ja tekemisen yhdistäminen: eri taidelajeja hyödyntävän teoksen tai projektin valmistaminen itselle tärkeistä tekstistä tai kokemuksesta.

2. Kerronnan rakenteita ja käsitteitä

Tavoitteena on, että oppilas

- perehtyy juonellisiin kertomuksiin
- tunnistaa kerronnan rakenteita
- oppii fiktion käsitteitä
- huomaa, miten oma kokemus muuttuu fiktioksi
- keksii omia seikkailuja ja sankarihahmoja
- harjaantuu kertomuksen suunnitteluun.

Keskeiset sisällöt:

- erityyppisten tarinoiden kertominen, lukeminen, katsominen ja kuunteleminen
- kertomuksen keskeiset käsitteet: henkilöt, kertoja, miljöö, juoni, aihe ja teema
- kertomuksen rakentamisen taito: aloitus, keskikohta, lopetus ja käänteet
- henkilöhahmojen kehittäminen: pyrkimykset ja ristiriidat
- elämyksellinen tutustuminen eri miljööihin
- ajatuskartan käyttö tarinan juonen ja henkilöhahmojen rakentamisessa
- seikkailutarinan ja sankarin aineiden etsiminen omasta elämästä ja tarinan kirjoittaminen.

3. Monimuotoinen kieli

Tavoitteena on, että oppilas

- havaitsee, miten kieltä käytetään eri yhteyksissä
- ymmärtää faktan ja fiktion eron
- havainnoi ja kokeilee kielen keinoja
- tutustuu draamaan kirjallisuuden lajina ja teatteri-ilmaisuu
- syventää ja monipuolistaa ilmaisuaan aistikokemuksin ja kielileikein
- kokeilee kirjoittamista eri rooleissa.

Keskeiset sisällöt:

- erilaisiin henkilöhahmoin eläytyminen ja roolissa kirjoittaminen
- monologi ja dialogi
- tutustutaan näytelmiin, kuunnelmiin ja teatteriin
- kielen rytmi, tunnetilan vaikutus tekstiin
- persoonallisen ilmaisun etsimistä ja kehittämistä
- kielellä leikkimistä
- teksti ja liike, teksti ja ääni, teksti ja kuva

- rakennetaan (lukukokemuksen pohjalta) aistielämyksiä tarjoava tila, jonka inspiroimana rakennetaan oma teksti.

4. Sanataiteen toistuvat teemat

Tavoitteena on, että oppilas

- tuntee oman kielensä historiaa ja nykyilmiöitä
- tutustuu oman ja muiden kulttuurien suuriin kertomuksiin ja myytteihin
- tunnistaa arkkityyppiset tarinat ja henkilöt
- perehtyy kansan- ja nykytarustoon.

Keskeiset sisällöt:

- maagiset tarut ja hahmot kirjallisuudessa sekä omissa tarinoissa
- kummitusjutut sekä kaupunkitarinat lukien ja kertoen
- symbolit ja yleisimmät arkkityypit
- tutustumista syntytarinoihin ja legendoihin
- tarinan aristoteelinen ja myyttinen rakenne
- tutustumista suulliseen perinteeseen sekä eri aikakausien teoksiin ja niiden kieleen
- myyttisen tarinan luominen aineksina oman asuinpaikan tarinat ja ihmiset.

5. Erilaisia todellisuuksia ja tapoja kertoa

Tavoitteena on, että oppilas

- havainnoi realismin ja fantasian eroja
- etsii ja tunnistaa eri lajityyppisiä rakentavia keskeisiä tekijöitä
- tutustuu huumorin muotoihin
- rakentaa oman fantasiamaailman.

Keskeiset sisällöt:

- tutustuminen monipuolisesti fantasian maailmaan
- realismin ja yliluonnollisen kohtaaminen, myös omassa tarinassa
- huumorin keinot: ironia, satiiri, parodia ja käännetty maailmat
- tutkitaan miljöötä tarinaan ja sen henkilöihin merkityksiä antavana osana
- oman fantasiamaailman luominen ja siihen sijoittuvan tarinan kirjoittaminen

6. Kertojan ja tekstin muodonmuutoksia

Tavoitteena on, että oppilas

- havaitsee teosten maailmoissa tapahtuvat muodonmuutokset
- havainnoi tekstin tyylimuutoksia, kielen vaihtelua ja kielen kuvallisuutta
- laajentaa kulttuurintuntemustaan muihin maihin ja kansoihin ja niiden kerrontaperinteisiin
- havaitsee, miten sanat muuttuvat runoksi, näytelmäksi, kuunnelmaksi tai elokuvaksi.

Keskeiset sisällöt:

- muodonmuutokset kirjallisuudessa juonen, henkilöhahmojen ja kielen tasoilla
- saman aiheen kirjoittamista eri tyyliellä, eri lajeiksi, eri kielimuodolla, eri tarkoituksiin
- lyriikka kirjallisuudenlajina ja sen käsitteet: runon puhuja, säe, säkeistö, rytmi, mitta, kuva, toisto
- erilaisia kertojaratkaisuja
- alakulttuurit henkilöhahmon muokkaajana

- eri kulttuurien kuvastot taiteessa; tarinoiden aiheet, sankarit ja perusarvot
- muodonmuutokset kirjoittajana: oma tyyli ja sen kehittäminen, omat aiheet ja niiden variointi
- muodonmuutostarinan kirjoittaminen.

7. Teksti maailmassa

Tavoitteena on, että oppilas

- tuntee tekstin tien julkaisuksi ja kirjallisen kentän toimintaa ja toimijoita
- kokeilee lehtikirjoittamista
- ottaa huomioon, että viestillä on kohderyhmä ja tavoite
- kokeilee teksteillä vaikuttamista
- toteuttaa ideoimansa kokonaisuuden ja tiedottaa siitä.

Keskeiset sisällöt:

- tutustuminen kirjailijan ja muun kirjoittamisen ammattilaisen työhön
- kustantamossa tai lehden toimituksessa vierailu
- vaikuttamiseen tähtäävät tekstit, esimerkiksi kolumni, pakina, mielipidetekstit, arvostelu, pamfletit
- tietyille kohderyhmälle suunnattu julkaisu tai esitys, esimerkiksi www-sivut, lehti, antologia.

8. Minä taiteilijana

Tavoitteena on, että oppilas

- etsii omaa tyyliään ja lajiaan
- etsii aiheita ja aineistoa ja työstää omaa tekstiään
- ymmärtää palautteen saamisen ja antamisen merkityksen
- oppii arvioimaan omaa työtään
- tutkii ajatteluaan ja kokemuksiaan sekä hyödyntää havaintojaan ilmaisussaan.

Keskeiset sisällöt:

- minä kirjoittajana, esimerkiksi lyyrikkona tai prosaistina, henkilö-, teema-, kielitai juonilähtöisenä kirjoittajana
- pohtiva kirjoitus itsestä kirjoittajana
- kirjoittamisen ja tarinanahmotuksen tekniikoita, esimerkiksi synopsis, miljöö tutkimus, aineistonkeruu
- omat arvot ja uskomukset ja niiden pohtiminen suhteessa tarinaan ja sen henkilöihin
- oman ja muiden tekstien analysointia ja arviointia ja palautteenantoa
- jonkin luovan kirjoittamisen oppikirjan lukeminen ja kommentointi
- oman kielenkäytön tietoista tutkimista ja kehittämistä
- laajahko lopputyö.

9. Tarinat uusmediassa

Tavoitteena on, että oppilas

- syventää verkko- ja medialuku- ja -kirjoitustaitoaan
- kokeilee kirjoittamista eri välineille
- havaitsee tekstien viittauksia muihin teksteihin
- pohtii viestijän ja vastaanottajan vastuuta.

Keskeiset sisällöt:

- erilaisten mediatekstien tarkastelua ja tekemistä
- mainonnan maailma ja tarinat mainosten takana
- tekstin ja sen välittämän informaation luotettavuuden arviointia
- kirjallisuuden ja luovan kirjoittamisen sivustot
- verkkokirjat ja -lehdet; kirjastojen verkkopalveluiden käyttö
- omien kirjallisuusaiheisten kotisivujen tekeminen.

10. Taiteet kohtaavat

Tavoitteena on, että oppilas

- oppii tulkitsemaan eri taidelajeja sisältäviä teoksia
- yhdistää kokemisen ja tekemisen
- saa sanataiteen rinnalla tuntumaa toiseen taidelajiin
- ymmärtää teeman, taideteoksen väitteen ja sanoman olevan toteutettavissa useilla eri tekniikoilla eri taidelajeiksi
- harjaantuu vastaanottamaan erilaisia, yllättäviäkin virikkeitä
- ymmärtää sanataiteen erityislaadun suhteessa muihin taidelajeihin
- kokeilee vuorovaikutusta ja yhteistyötä osana sanataiteen tekemistä.

Keskeiset sisällöt:

- esityksen taustalla vaikuttavan tai siihen liittyvän tekstin tai idean etsiminen
- aiheen, teeman ja sanoman tarkastelu eri taiteiden kielellä ilmaistuna ja toteuttaminen eri taidelajeiksi
- tekstin ja esimerkiksi liikkeen, kankaan, äänen tai valo- tai videokuvaamisen yhdistämisen ja vuorovaikutuksen kokeileminen
- eri taidelajeja yhdistävä esitys tai teos
- pohdiskeleva teksti taiteidenvälisen projektin herättämistä ajatuksista ja kokemuksista.
-

4. Varhaisiän sanataiteen opinnot: Vuorovaikutus - ilo ja leikkivä mieli

Tavoitteena on, että oppilas

- leikkii ja kuvittelee
- rohkaistuu vuorovaikutukseen: kuuntelee, kertoo ja lukee
- harjaantuu käyttämään kaikkia aisteja havainnoinnissa
- saa tuntumaa sanataiteen moninaisuudesta.

Keskeiset sisällöt:

- sadutus yksin ja ryhmätilanteessa
- interaktiivisia tarinatuokioita
- sanoilla leikkiminen
- kansan- ja taidesadut, runot ja kansanrunot
- omien satuolentojen ja -maailmojen luominen
- aistihavainnoilla leikkiminen, niistä kertominen sekä yhdistäminen tarinointiin
- draama- ja ilmaisuleikit.

5. Opetuksen rakenne ja lukuvuosi

Kirjoittajakoulussa voi aloittaa opinnot kuusivuotiaana ja opintoja voi jatkaa aikuisiän kynnykselle asti. Opinnot muodostuvat varhaisiän opinnoista sekä perus- ja syventävistä opinnoista seuraavalla tavalla:

Varhaisiän opinnot

Alkuryhmä 6-8 -vuotiaille

Perusopinnot

Perusryhmä I 8-10 -vuotiaille

Perusryhmä II 10-12 -vuotiaille

Perusryhmä III 11-13 -vuotiaille

Syventävät opinnot

Ryhmä 13-16 -vuotiaille

Lukuvuoden pituus on 35 opintoviikkoa, syyslukukaudella 16 ja kevätlukukaudella 17 opintoviikkoa. Kesäaikana ja viikonloppuisin voidaan järjestää täydentävää kurssitoimintaa.

6. Oppilaaksi ottaminen

Kirjoittajakoulun oppilaaksi otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä halukkaat pyrkijät.

7. Opintoretket ja näyttelytoiminta

Kirjoittajakoulun työskentelyyn kuuluvat erilaiset vierailut ja tutustumiskäynnit. Koulussa vierailee kirjailijoita ja toimittajia, ja toisaalta oppilaat käyvät tutustumassa erilaisiin näyttelyihin, lehden toimituksiin, kustannustaloihin ja teatteriin.

Oppimistapahtumaa esittelevät temaattiset oppilastöiden näyttelyt toimivat oppimisen ja arvioinnin välineenä. Ne kertovat koulun toiminnasta, opetussisällöistä ja oppimisprosesseista. Verkkonäyttelyt ovat luonteeltaan pienimuotoisempia ajankohtaisiin teemoihin liittyviä kokonaisuuksia.

8. Arviointi

Oppilaille annetaan jatkuvasti ryhmä- ja yksilöpalautetta. Oppilaita harjaannutetaan myös itsearviointiin. Palaute on kannustavaa ja pitkäkestoista. Oppilaiden töistä voidaan koota yhteisjulkaisuja, ja heitä ohjataan osallistumaan kilpailuihin, jolloin he voivat saada julkista palautetta.